

Osuuskunnat ja sosiaaliset yritykset: Työ ja työllisyys valituissa maissa

Johdanto

Osuuskunta määritellään tavallisesti yritysorganisaatioksi, jota johdetaan demokraattisesti, jonka omistavat sen jäsenet ja joka toimii sen jäsenten etujen mukaisesti. Sosiaalinen yritys mielletään yleisesti yritysorganisaatioksi, jolla on yhteiskunnallinen tehtävä ja joka toimii oman yhteisönsä tai asiakasryhmänsä etujen mukaisesti. Tämä tutkimus tarkastelee eurooppalaisten osuuskuntien ja sosiaalisten yritysten panosta työpaikkojen luomisessa ja säilyttämisessä. Tutkimuksessa määritetään työpaikkojen kasvua edistäviä ja rajoittavia tekijöitä, tarkastellaan työehtoja ja käytettävissä olevia tukitoimenpiteitä valituissa EU:n jäsenmaissa sekä esitellään toimintaohjeita työpaikkojen luomisen tueksi.

Taustaa

Vuoden 2008 talouskriisin jälkeen ja EU:n korkealla pysyvän työttömyyden aikana osuuskuntien selviytymisaste oli yhtä hyvä tai parempi kuin perinteisillä yrityksillä. Osuuskunnat ja sosiaaliset yritykset nähtiin myös mahdollisina innovatiivisten ratkaisujen lähteinä sosioekonomisiin haasteisiin, jotka on määritetty EU:n prioriteetteina: osallistava kasvu, alueellisen talouskehityksen tukeminen, älykäs kasvu, köyhyyden ja syrjäytymisen vähentäminen ja kestävä kasvun luominen.

Keskeiset havainnot

Osuuskuntien ja sosiaalisten yritysten muuttuvat muodot

Tässä tutkimuksessa käytetään Kansainvälisen Osuustoimintaliiton (KOL) määritelmää osuuskunnasta ja Euroopan komission määritelmää sosiaalisesta yrityksestä. Erityiset lait ja määritelmät voivat kuitenkin vaihdella jäsenvaltioiden välillä. Sektori on dynaaminen ja uusia osuuskuntien ja sosiaalisten yritysten muotoja kehittyä kaiken aikaa.

Tietoja sektorista ja toiminnasta

Saatavilla olevien tilastotietojen mukaan Italiassa on suurin osuuskuntien ja sosiaalisten yritysten sektori. Osuuskuntien ja sosiaalisten yritysten määrä ja työpaikat vaihtelevat huomattavasti tutkimuksessa tarkasteltujen maiden välillä ja eri tietolähteet antavat erilaisia lukuja.

Saatavilla olevat tiedot ja kansallisten toimijoiden näkemykset esittävät, että osuuskunnat ja sosiaaliset yritykset ovat menestyneet suhteellisen hyvin talouskriisin jälkeen. Osuuskuntien ja sosiaalisten yritysten kokonaissuoritusaste ja näiden organisaatioiden erityistyyppit kuitenkin vaihtelevat valituissa maissa. Erityisesti sosiaaliset osuuskunnat ovat kukoistaneet.

Tukitoimenpiteet

Kaikki maat tukevat osuuskuntien ja sosiaalisten yritysten kehitystä erilaisilla toimenpiteillä. Suurin osa tuesta on taloudellista, jolla avustetaan toiminnan aloittamista ja yleisesti yritystoimintaa. Tukitoimenpiteiden vaikutus työllisyyteen nähdään erittäin positiivisena. Vaikka tukea on paljon saatavissa, tapaustutkimusorganisaatioiden johtajat eivät yleensä käyttäneet sitä. Virallisten yritystukitoimenpiteiden sijaan osuuskunnat ja sosiaaliset yritykset valitsevat usein epävirallisia tukia erilaisten verkostojen kautta.

Työllisyystasot

Työpaikkojen määrä lisääntyi tapaustutkimusorganisaatioissa useimmissa ammattiryhmissä ja työpaikkaryhmissä. Tämä menestys työpaikkojen säilyttämisessä ja luomisessa ei vaikuta liittyvän taloussuhdanteeseen ja kriisiin. Työllisyystuloksiin vaikuttavat muut tekijät, kuten organisaation innovaatiotaso, johtamisen laatu ja julkinen rahoitus.

Tapaustutkimusorganisaatioiden työntekijät arvioivat työn laadun korkealle sekä absoluuttisesti, että suhteellisesti. Tämä johtuu siitä, että työn laatu näyttää olevan näiden organisaatioiden yleinen tavoite.

Työpaikkojen luomisen tai laadun välillä havaittiin vain vähän eroa näiden kahden organisaatiotyypin välillä. Organisaation positiiviseen suoritukseen myötävaikuttivat esimerkiksi seuraavat sisäiset tekijät: johtaminen; hallinto ja sisäiset päätöksentekorakenteet ja -prosessit; ylijäämäärvon investointi takaisin; työpaikkojen priorisointi palkkoihin ja voittoon nähden; painopisteen asettaminen pitkälle aikavälille; yhteiset arvot jäsenten, työntekijöiden ja monessa tapauksessa asiakkaiden ja toimeksiantajien kanssa.

Työllisyyteen vaikuttavat tekijät

Työpaikkojen luominen ja säilyttäminen riippuu kaupallisesta menestyksestä, joka kuvastaa organisaation kykyä kilpailla nykyisillä markkinoilla, siirtyä uusille markkinoille sekä kehittää ja parantaa tarjoamiaan tavaroita ja palveluita. Innovaatio oli useimmin mainittu työllisyyttä edistävä tekijä. Sen jälkeen tulivat nykyisten markkinoiden ja asiakkaiden säilyttäminen sekä laajentaminen uusille markkinoille tai erityyppisten asiakkaiden houkuttelemisen. Johtamistaidot ja osaaminen mainittiin myös keskeisenä edistävänä tekijänä.

Julkisen rahoituksen leikkaukset olivat haittatekijä sekä aiemmin käytettävissä olevien resurssien vähentymisen, että tarjouskilpailujen kiristymisen suhteen. Vaikka talouskriisi vähensi työpaikkoja joissain organisaatioissa, se myös loi tilaisuuksia, joita moni organisaatio pystyi hyödyntämään.

Päätelmät

Tämän tutkimuksen havainnot osoittavat, että osuuskunnat ja sosiaaliset yritykset pystyvät ja käytännössä tarjoavat positiivisia työllisyystuloksia sekä hyviä työpaikkoja. Ne vaikuttavat tekevän tämän sisällyttämällä henkilöstöresurssien käytäntöjä, joita monet perinteiset yritykset ovat käyttäneet suurella menestyksellä. Osuuskunnat ja sosiaaliset yritykset osallistuvat merkittävästi EU Eurooppa 2020 -ohjelman tavoitteisiin kestävä ja osallistavan kasvun sekä oikeudenmukaisen työn osalta, jotka on määritetty Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa.

Todisteet osoittavat, että osuuskunnat ja sosiaaliset yritykset tarvitsevat tukea ja kannustusta EU:n kansallisella ja alueellisella tasolla sosioekonomisen kehityksen edistäjänä. Tämä voidaan tehdä usealla eri tavalla:

- **Jatkuva yleinen alakohtainen tuki** Euroopan komissiolta ja parlamentilta

- **Erityistuen parempi kohdistus** – lisätukitoimia ei välttämättä tarvita, mutta aloittelevan yrityksen ja yleisen yritysneuvonnan laajuus vaihtelee EU-jäsenmaissa ja olemassa olevan tuen näkyvyyttä sekä kohdistusta voitaisiin parantaa
- **Sektorin profiilin esiinnostaminen** sellaisten julkisen (esimerkiksi paikalliset kehitysvirastot) ja yksityisen sektorin (esimerkiksi pankki) organisaatioiden keskuudessa, jotka keskittyvät tukemaan ja auttamaan liiketoiminnan kehitystä
- **Syiden etsiminen siihen, miksi osuuskunnat ja sosiaaliset yritykset eivät käytä enempää tukea**, erityisesti sektorille kohdistettua tukea. Tähän tarvitaan lisätutkimusta. Voi olla, että epävirallisia tukiverkostoja voidaan hyödyntää väylinä suurempaan tuen vastaanottamiseen
- **Sosiaalisten arvojen painottaminen julkisissa tarjouskilpailuissa** alhaisimman hinnan sijaan, jotta vähennetään paineita työn laadun suhteen
- **Sektorin edistäminen vaihtoehtona julkisen sektorin palveluiden tarjoamiselle** ja osuuskuntien ja sosiaalisten yritysten kannustaminen osallistumaan julkisten palveluiden tarjouskilpailuihin
- **Sektorin valtavirtaistaminen yritys- ja liiketoiminnan koulutuksessa**, jotta nuoret pystyvät tekemään tietoihin perustuvia valintoja sektorille siirtymisestä sekä uravaihtoehtona, että liiketoimintamahdollisuutena
- **Johtamistaitojen kehittämisen tukeminen** osuuskunnissa ja sosiaalisissa yrityksissä kolmannen asteen yritys- ja liiketoimintakoulutuksen kautta ja johtamiskoulutuksella, jota tarjotaan yritys-/paikallisissa talouskehityksen organisaatioissa
- **Euroopan komission tekemän työn jatkaminen osuuskunta- ja sosiaalisten yritystyyppien ja -muotojen selkeyttämiseksi** – näin saadaan parempia tietoja, joiden avulla voidaan seurata sektorin kehittymistä ja vaikutusta
- **Sektorista saatujen tilastotietojen parantaminen**, jotta eri maista saatuja tietoja olisi helpompi analysoida, vertailla ja tehdä vaikuttavaa politiikka-analyysia

Lisätietoja

Raportti *Cooperatives and social enterprises: Work and employment in selected countries (Osuuskunnat ja sosiaaliset yritykset: Työ ja työllisyys valituissa maissa)* on saatavissa <https://eurofound.link/ef18043>

Tutkimusjohtaja: Stavroula Demetriades
information@eurofound.europa.eu